

Solvändans Massage

Marie Kumlin,
Bruksgården Edsbruk. 070-394 08 36

Dennis Bil och Allservice

Edsbruk 0493-700 39

SRAB

Redovisningsbyrå
Helgenäs 070-372 27 97
info.srab@gmail.com

Annonsera i Sockenbladet

Priser:

1/8 sida 100 kr

1/4 sida 200 kr

1/2 sida 400 kr

hel sida 700 kr

500 kr för en mindre annons i varje

www.hembygd.se/vastraed

facebook:

Västra Eds hembygdsförening

Februari

2024

Västra Eds Intresse- och Idrottsförening

Bjuder in till en Quiz-kväll i
Bruksgården

Lördagen den 10 februari kl.18.00

Buffé, kaffe och dessert inkl. Quiz 300kr/pers.

Medtag egen dryck för kvällen.

Max 6 personer i varje lag.

En person anmäler sitt lag och anger samtliga namn
och betalar via swish för samtliga lagmedlemmar.

Anmälan

till Johanna Nilsson

070-28 36 106

Swish till föreningen

123 155 63 80

senast söndag 4/2

(glöm inte anmäla matallergier

Quiz start 19.30

Efter Quizen startar vi musiken så de som vill kan
svänga sina lurviga.

Västra Eds och Tjust Eds kommun. Byggnation

Vid industrialiseringens genombrott under 1800- och första delen av 1900-talet var det vid Edsbruk, som vid andra bruksorter, ägarna till den dominerande industrin som ansvarade för bostadsfrågan för sina anställda. Vid Edsbruk uppfördes 1821 de två första husen av de så kallade Kasernerna. Det var huvudbyggnaden och Strömflygeln. Handelsflygeln byggdes först 1860. Den inrymde förutom bostäder även utrymme för en brukshandel.

Kasernerna är uppförda i "Herrgårdsstil", alltså en stor huvudbyggnad med två flyglar. Från början var de uppförda för dem som arbetade vid järnbruket, men från 1890 blev de bostäder för cellulosafabrikens folk. 1917 byggdes Grantorpet för samma ändamål. Grantorpet byggdes på en slagghög. Slagg var avfall från järnbruket. Byggnadsmaterialet till alla dessa byggnader var slaggsten, som också är ett avfall från järnbruket. Väggarna är tjocka och har ett relativt högt värmevärde. Dessa byggnader var de enda hyreshusen i Edsbruk och de bestod mestadels av ett rum och kök utan vatten och avlopp.

Behovet av upprustning och nybyggnation var påfallande efter andra världskriget och under 1950-talet. Flera av hyresgästerna var pensionärer, som inte längre kunde utföra något arbete i industrin. Industrin ställde då krav på kommunen att ordna med bostäder till pensionärerna, som bodde i industrins fastigheter. Samtidigt fanns det också pensionärer som bodde avsidet och hade långt till affärer och serviceinrättningar. Deras bostäder var också omoderna och en del saknade t o m elektricitet. Pensionärshemsbyggen hade nu blivit statsbidragsberättigade. 1949-50 byggde kommunen pensionärshem med så många lägenheter att de räckte till dem som hade det sämst, vare sig de bodde i samhället eller utanför.

Ägarna till Eds Cellulosafabrik erbjöd sina anställda att erhålla tomt och grundgrävning gratis om de ville bygga egna villor. Kommunen beslutade att erbjuda vederbörande ett ränte- och amorteringsfritt lån som avskrevs under en tio års period. Lånets storlek varierade från 1.000 till 3.000 kronor. Här gällde det att i konkurrens med grannkommunerna få folk att bosätta sig i den egna kommunen. Det fanns dock en statlig reglering av antalet lån och byggnadslov till varje kommun och den verkade hämmande. I början av 50-talet fick Västra Ed endast tre byggnadslov per år. Och det var inte mycket att avhjälpa det stora behovet med. Byggnadskön var runt 15-20 hus. Kvoteringen av lån och byggnadslov var betingad av dels nationalekonomiska skäl, men till stor del av bristen på byggnadsmaterial. Det erfordrades licens för att få köpa värmepannor, värmeelement och isoleringsmaterial.

Kvoteringen fanns kvar in på 1970-talet. Det stod klart att någonting måste göras för få en bostadsmarknad inom kommunen. Om de unga familjerna skulle stanna kvar, krävdes ett utbud av moderna hyreslägenheter. Inom politiken togs ett initiativ till bildandet av bostadsrättsförening. Inköp av mark planerades och byggnadslov för tjugo lägenheter söktes. Samtidigt skulle det sökas statliga lån, en fråga som först måste behandlas av kommunalnämnden. Där blev det debatt. De äldre ledamöterna yrkade avslag på framställningen, med motivering att de som företrädde bostadsrättsföreningen inte hade begrepp om vad de gav sig in på. Det fanns inte hyresgäster till så många lägenheter. Majoritetsbeslutet blev dock ett tillstyrkande. Efter olika turer hos myndigheterna beviljades lånen som söktes. Bostadsrättsföreningen ombildades till en kommunal bostadsstiftelse, Tjustbostäder. Tjustbostäder fick sitt första byggnadslov 1956. Husen blev inflyttningsklara 1958 och de 16 lägenheterna fylldes av köande hyresgäster. Omedelbart krävdes av dem som köat och inte fått någon lägenhet att flera hus skulle byggas. Under 60-talet byggdes ytterligare ett 40-tal lägenheter. Samtliga fylldes varefter de blev inflyttningsklara.

Under senare delen av 60-talet startade kommunens bostadsstiftelse villabebyggelse för försäljning. Husen byggdes i grupper, och på på vis kunde byggnadskostnaderna pressas. På Kaberg byggdes åtta villor och i Helgenäs lika många. Alla såldes. Efter framställning från Eds Cellulosafabriks AB i slutet av 60-talet övertog kommunen industrins bostadsfastigheter. Det ansågs att det var kommunens uppgift att svara för invånarnas bostadsfrågor.

(Källa: Centern i Västra Ed under Tjust Ed tiden 1952 – 1971, Förtroenedevalda blickar tillbaka)

Västra Eds hembygdsförening

Måndag 12 feb kl 17.00 Styrelsemöte i klubbstugan i Helgenäs. Studiecirkel Föreningsutveckling. Medarr SV
Medlemsavgift för 2024 Dags att betala medlemsavgift enskild medlem 200 kr och 300 kr för familj till bg 5705-5006 eller swish 123 542 83 70.

Västra Eds PRO

Årsmöte måndag 5 februari kl. 13.00 i Bruksgården. Visning av film om Kulturarvet - kyrkoruinen i Västra Ed. Kaffe med dopp. Välkomna!

Västra Eds LRF-avd

Årsmöte torsdag 8 februari kl 18 på Smultronboda Fårgård., sedvanliga årsmötesförhandlingar, info från LRF Sydost/kommungruppen ang. omorganisationen,
Mat, medl. blir bjudna, icke medl. betalar 250 kr. Info 073-246 98 95Välkomna!

Helgenäs IF och byalag

Linedance Vi startar i ny termin den **7 februari kl 18:00** i Bruksgården. Vi träffas 12 ggr och dansar oftast den lite modernare varianten, med danser till låtar av t ex Ed Sheeran, Elton John, Molly Sandén m fl.

Västra Eds Intresse- och Idrottsförening

Årsmöte Måndag 4/3 kl.18.00 Har du något du vill vi ska ta upp på årsmötet, så vill vi ha dina förslag två veckor innan mötet.

Välkomna Styrelsen

Medlemsavgift för 2024 Dags att betala till bg. 5602-9317

Eller swish 123 155 63 80.

Vi äger Bruksgården och vi arrangerar aktiviteter, stöd vår förening. 150 kr familj, 75 kr enskild medlem. (Ange namn och barns födelseår)

Västra Eds kyrka

Söndag 4/2 Pastoratsgudstjänst Västra Ed kl. 11.00 Pastoratskören medverkar. Förtäring.

Måndag 5/2 och 19/2 Andakt på Edshöjden kl 14.00

Onsdag 7/2, 14/2, 21/2 och 28/2 Himlaskoj i kyrkan kl. 13.40

Söndag 25/2 Gudstjänst Västra Ed kl. 18.00 Kaffe och semlor.